

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Навчально-науковий інститут педагогіки

Кафедра початкової освіти та культури фахової мови

**Методичні рекомендації до написання
модульної контрольної роботи
з вибіркової освітньої компоненти
«Теорія і практика культури мови»**

для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Галузь знань – А Освіта

Спеціальність – А3 Початкова освіта

Житомир

2026

УДК 378.22:811.161.2(072)

М 52

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирської державного університету імені Івана Франка (протокол № 8 від 27 березня 2026 року)

Рецензенти:

Чемоніна Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету, доцент;

Сахневич І. Д. – кандидат педагогічних наук, доцент, методист навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській області;

Дяченко Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка, доцент.

М 52 Методичні рекомендації до написання модульної контрольної роботи з вибіркової освітньої компоненти "Теорія і практика культури мови" : для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта спеціальності А3 Початкова освіта / уклад. : І. В. Голубовська, В. Ю. Підгурська, К. В. Гаращук. Житомир, 2026. 44 с.

Методичні рекомендації до написання модульної контрольної роботи з вибіркової освітньої компоненти "Теорія і практика культури мови" розроблені для майбутніх бакалаврів із спеціальності А3 Початкова освіта. У посібнику подаються завдання аудиторної модульної контрольної роботи, у процесі виконання якої студенти мають продемонструвати ступінь оволодіння знаннями з курсу та рівень їх культуромовної компетентності.

УДК 378.22:811.161.2(072)

ЗМІСТ

Вступ	4
Критерії оцінювання модульної контрольної роботи	5
Варіанти аудиторної модульної контрольної роботи.....	9
Рекомендована література.....	39

Вступ

Опанування вибіркової освітньої компоненти "Теорія і практика культури мови" має на меті формування мовнокомунікативної професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів; поглиблення й розширення уявлень здобувачів вищої освіти про роль культури мови в суспільному житті та місію закладів освіти в умовах гуманітаризації суспільства; розвиток творчої, риторично сформованої особистості студента спеціальності АЗ "Початкова освіта".

Оцінювання результатів навчання здійснюється за результатами модульного контролю, який здійснюється відповідно до "Положення про організацію освітнього процесу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка". У посібнику представлені 30 варіантів завдань модульної контрольної роботи (аудиторної), складених згідно з вимогами, що ставляться до сучасної вищої школи. Виконання контрольних завдань покликане засвідчити рівень засвоєння здобувачами освіти матеріалу всіх розділів курсу; оволодіння ключовими поняттями теорії і практики культури мови; дотримання норм писемного мовлення та наукового стилю викладу; сформованість умінь повно й ґрунтовно розкривати зміст питання, логічно й послідовно викладати думки, здійснювати узагальнення та формулювати висновки.

Рекомендації укладено передусім як засіб самоконтролю для майбутніх бакалаврів – фахівців початкової школи. Водночас сподіваємося, що видання стане корисним і студентам інших спеціальностей, які прагнуть самостійно визначити власний рівень культуромовної компетентності.

З повагою – Ірина Голубовська, Валентина Підгурська та Кирило Гаращук.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Запропонована модульна контрольна робота структурована за трьома рівнями складності:

- репродуктивно-понятійним;
- теоретичним;
- практично-творчим.

Репродуктивно-понятійний рівень спрямований на виявлення засвоєних здобувачами знань, умінь і навичок із курсу. Він передбачає виконання тестових завдань закритої форми, в яких студенти самостійно обирають правильну відповідь із кількох запропонованих варіантів.

Теоретичний рівень дає змогу оцінити ступінь теоретичної підготовки та глибину розуміння програмового матеріалу.

Практично-творчий рівень орієнтований на застосування набутих знань у змінених і ускладнених умовах. На цьому етапі студент демонструє здатність створити твір-мініатюру на запропоновану тему, виявляючи творчий підхід і сформованість мовленнєвих умінь.

Рівень	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Репродуктивно-понятійний рівень	5	Правильна відповідь на тестове завдання
	0	Неправильна відповідь на тестове завдання
Найвищий бал	15 балів	
Теоретичний рівень	31-40 балів	Виклад матеріалу є ґрунтовним, послідовним і аргументованим. У відповіді наведено власні приклади, що засвідчують творче осмислення та застосування опрацьованого матеріалу. Текст

		відповіді стилістично вивіреній і граматично коректний.
	21-30 балів	Свідоме й повне відтворення матеріалу з поодинокими неточностями; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, з окремими порушеннями послідовності викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	11-20 балів	Матеріал відтворено свідомо й у повному обсязі, хоча трапляються поодинокі неточності. Виклад загалом є достатньо аргументованим, проте місцями порушено логічну послідовність. Відповідь стилістично витримана та граматично правильна.
	0-10 балів	Матеріал відтворено несвідомо, механічно, із суттєвими помилками та значними прогалинами. Висловлені судження є недостатньо аргументованими, самотійність мислення виявляється слабо. У відповіді наявні стилістичні та граматичні помилки.
Найвищий бал	40 балів	
Практично-творчий рівень	35-45 балів	Студент продемонстрував належний рівень сформованості вмінь створювати творчі роботи відповідно до визначеної теми; точно й доречно використовує різноманітні мовно-стилістичні

		<p>засоби; його висловлювання є логічними та аргументованими. Здобувач уміє узагальнювати й систематизувати матеріал, виявляє високий рівень орфографічної та пунктуаційної грамотності, ґрунтовне знання норм української літературної мови.</p>
	23-34 бали	<p>Студент загалом оволодів умінням створювати творчі роботи відповідно до визначеної теми; приділяє увагу використанню мовно-стилістичних засобів. Його судження переважно логічні та достатньо аргументовані. Здобувач намагається узагальнювати й систематизувати матеріал, демонструє достатній рівень орфографічної та пунктуаційної грамотності, загальне володіння нормами української літературної мови.</p>
	11-22 бали	<p>Студент оволодів умінням написання творчих робіт відповідно до заявленої теми на достатньому рівні; має загальне уявлення про мовно-стилістичні засоби, проте не повною мірою усвідомлює їхню функціональну роль у тексті. Здійснює спроби застосування окремих прийомів логічного мислення (порівняння, аналіз, формулювання висновків). Рівень орфографічної та пунктуаційної грамотності є</p>

		посереднім; знання норм української літературної мови неглибокі.
	0-10	Студент виявляє недостатній рівень сформованості вмінь написання творчих робіт, не усвідомлює змісту заявленої теми. Має поверхові уявлення про мовно-стилістичні засоби, зосереджується лише на найелементарніших аспектах. Допускає численні орфографічні та пунктуаційні помилки; рівень знань норм української літературної мови не відповідає сучасним вимогам.
Найвищий бал	45 балів	
Всього	100 балів	

Варіанти аудиторної модульної контрольної роботи

Варіант № 1

Тестові завдання

1. Розділ мовознавства, який вивчає словниковий склад мови.
 - а) морфологія;
 - б) фонетика;
 - в) лексикологія;
 - г) словотвір.
2. Виділіть рядок, в якому подані помилкові форми кличного відмінку.
 - а) Алло, студентко, тату, Вікторе Семеновичу, колего;
 - б) Яніна Антонівна, Тимофій, Кириле, Анатоліє, Дашо;
 - в) Валентино, пане, куме, брате, Миколо;
 - г) Альберте, Ніно Вікторівно, сестро, Таню, друже.
3. В якому з названих стилів не використовується емоційно-забарвлена лексика?
 - а) усно-розмовному;
 - б) офіційно-діловому;
 - в) стилі художньої літератури;
 - г) публіцистичному.

Теоретичне завдання

Визначте та обґрунтуйте мету і предмет курсу ОК "Теорія і практика культури мови".

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Моя майбутня професія".

Варіант № 2**Тестові завдання**

1. Визначте рядок, у якому подано неправильну форму фемінітива.
 - а) психологиня;
 - б) шахістка;
 - в) члениця;
 - г) директорка.
2. В якому рядку відсутні помилкові словосполучення?
 - а) порядок дня, виписка із протоколу, здобувати освіту;
 - б) добро пожалувати, приємного смаку, учбовий заклад;
 - в) три підручники, державна скарбниця, передплата на журнали;
 - г) я вибачаюсь, ситне блюдо, свійські тварини.
3. Відповідність мовлення думкам мовця – це...
 - а) багатство мовлення;
 - б) точність мовлення;
 - в) доступність мовлення;
 - г) виразність мовлення.

Теоретичне завдання

Окресліть і схарактеризуйте провідні завдання ОК "Теорія і практика культури мови".

Практично-творче завдання

Напишіть казку-мініатюру на тему: "Чарівна пригода".

Варіант № 3**Тестові завдання**

1. Нові слова, що з'являються в мові – це...
 - а) історизми;
 - б) архаїзми;
 - в) жаргонізми;
 - г) неологізми.
2. Наукова публікація, в якій представлені кінцеві або проміжні результати дослідження – це...
 - а) наукова стаття;
 - б) анотація;
 - в) відгук;
 - г) рецензія.
3. Реферат – це...
 - а) письмовий виклад наукової статті, змісту книги;
 - б) письмова оцінка виконаної роботи;
 - в) список літератури;
 - г) інформаційне повідомлення для ЗМІ.

Теоретичне завдання

Дайте розгорнуту характеристику нормативного, комунікативного та етичного аспектів культури мовлення.

Практично-творче завдання

Напишіть казку-мініатюру на тему: "Слово, яке навчилося бути ввічливим".

Варіант № 4**Тестові завдання**

1. Здатність мовця впливати на свідомість і емоції слухачів, спонукаючи їх до активної життєвої позиції та творчої діяльності.
 - а) правильність мовлення;
 - б) впливовість мовлення;
 - в) логічність мовлення;
 - г) доречність мовлення.
2. Підкресліть номер рядка, в якому всі слова написані правильно.
 - а) співати, змішати, зшити, зпалити;
 - б) зфотографувати, стогнати, зліпити, згубити,;
 - в) стелити, створити, зсипати, скоритися;
 - г) зпаплюжити, звернути, зфальшивити, змарніти.
3. Підкресліть рядок, в якому всі слова є термінами.
 - а) рококо, класицизм, словник, театр, теорія;
 - б) ноутбук, афіша, колібрі, бюджет, супрематизм;
 - в) синус, інтерфікс, нейтрон, троп, аломорф;
 - г) карбонарій, режисер, грамота, ідея, грація.

Теоретичне завдання

Проаналізуйте міждисциплінарні зв'язки курсу "Теорія і практика культури мови" з фаховими педагогічними дисциплінами.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Мовний авторитет учителя: у чому він виявляється?".

Варіант № 5**Тестові завдання**

1. Нові слова – це...

- а) вульгаризми;
- б) неологізми;
- в) жаргонізми;
- г) арготизми.

2. Сукупність мовних засобів, що відповідають нормам літературної мови та забезпечують точність і зрозумілість висловлювання, – це:

- а) доречність мовлення;
- б) правильність мовлення;
- в) емоційність мовлення;
- г) образність мовлення.

3. Укажіть рядок, у якому всі слова відповідають нормам сучасної української літературної мови:

- а) звернутися до гадалки, навчатися фізиці, домашні тварини;
- б) брати участь, наступний рік, протягом року;
- в) спортивна площадка, автомобільна нагода, меморіальний пам'ятник;
- г) крокуюча дівчинка, чорне кофе, запобігання помилок.

Теоретичне завдання

Розмежуйте поняття "культура мови" та "культура мовлення", визначте їхні спільні й відмінні риси.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Культура мовлення – ключ до дитячих сердець".

Варіант № 6**Тестові завдання**

1. Складноскорочене слово, утворене з частин кількох слів, – це...
 - а) лігатура;
 - б) аббревіатура;
 - в) кубатура;
 - г) фігура.
2. Абстрактно-математичне число, певну кількість однорідних предметів чи порядок при лічбі може означати...
 - а) числівник;
 - б) дієприкметник;
 - в) займенник;
 - г) прислівник.
3. Підкресліть номер рядка, в якому порушено лексичну норму.
 - а) Студенти взяли активну участь у роботі конференції.
 - б) Прошу вибачення за запізнення.
 - в) Це питання має велике значення.
 - г) Антон Сидорук являється прикладом для інших.

Теоретичне завдання

Аргументуйте твердження про культуру мовлення як індикатор загальної культури особистості.

Практично-творче завдання

Напишіть казку-мініатюру на тему: "Як Чемні Слова врятували клас від непорозуміння".

Варіант № 7**Тестові завдання**

1. Підкресліть номер рядка, де наявні слова з ненормативними наголосами.
 - а) вікру́тка, адресе́са, чо́рнослив, куліна́рія;
 - б) листо́пад, розго́лос, випа́док, а́лкоголь;
 - в) ку́піль, ку́рятина, чо́тирна́дцять, аге́нт;
 - г) о́лень, оди́на́дцять, чо́рно́зем, ота́ман.
2. Нормативна вимога уникати слів-паразитів, діалектизмів і невиправданих іншомовних запозичень – це ознака...
 - а) чистоти мовлення;
 - б) логічності мовлення;
 - в) доречності мовлення;
 - г) виразності мовлення.
3. Виділіть неправильне словосполучення.
 - а) ухвалити закон;
 - б) розповсюдити журнали;
 - в) віддавати перевагу;
 - г) поширити досвід.

Теоретичне завдання

Розкрийте роль і значення культури мовлення в професійній діяльності сучасного педагога.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Слово, яке формує особистість молодшого школяра".

Варіант № 8**Тестові завдання**

1. Підкресліть рядок, у якому всі слова є мовознавчими термінами.
 - а) морфема, тангенс, синтаксис, троп, галоген;
 - б) образ, метафора, герой, рима, сюжет;
 - в) афікс, морфологія, префікс, суфікс, фонетика;
 - г) текст, абзац, сторінка, розділ, параграф.
2. Синоніми – це слова...
 - а) протилежні за значенням;
 - б) однакові за звучанням й написанням;
 - в) близькі за звучанням;
 - г) близькі за значенням, але різні за звучанням.
3. Укажіть рядок, у якому всі словосполучення нормативні.
 - а) згідно наказу, відповідно до плану;
 - б) відповідно плану, згідно з наказом;
 - в) згідно з наказом, відповідно до плану;
 - г) згідно наказу, відповідно плану.

Теоретичне завдання

З'ясуйте причини недостатнього рівня мовленнєвої культури та запропонуйте шляхи її підвищення.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Слово як міст між учителем і дитиною".

Варіант № 9**Тестові завдання**

1. Дослівно переданий уривок з якогось твору – це ...
 - а) цитата;
 - б) пряма мова;
 - в) невласне пряма мова;
 - г) монолог.
2. Комунікативна якість мовлення, що забезпечує послідовність і несуперечливість думок, – це ...
 - а) впливовість;
 - б) логічність;
 - в) правильність;
 - г) доречність.
3. Слова, які вживаються лише в мові людей певної місцевості, – це...
 - а) екзотизми;
 - б) жаргонізми;
 - в) макаронізми;
 - г) діалектизми.

Теоретичне завдання

Розкрийте зміст і функції мови, проілюструйте їх реалізацію в комунікативній практиці.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Як Словник допоміг першокласникам подружитися зі словами".

Варіант № 10**Тестові завдання**

1. Слова *átлас* і *атлáс* – це ...

- а) омофони;
- б) омографи;
- в) омоформи;
- г) синоніми.

2. Укажіть рядок, в якому є помилкові імена по батькові.

- а) Маркович, Панасович, Вацлавівна, Андріївна;
- б) Яківна, Едуардович, Гаврилівна, Йосипівна;
- в) Кузьмініч, Іллінічна, Юр'ївна, Григоріївна;
- г) Христофорович, Анатольович, Семенівна, Віталіївна.

3. Комунікативна ознака мовлення, що передбачає відповідність висловлювання меті, ситуації та умовам спілкування.

- а) точність;
- б) логічність;
- в) доречність;
- г) чистота.

Теоретичне завдання

Схарактеризуйте значення мови і мовлення в житті людини та суспільства.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Моє перше слово в ролі вчителя: яким воно буде?".

Варіант № 11**Тестові завдання**

1. Частина мови, що об'єднує слова з предметним значенням, вираженим у граматичних категоріях відмінка і числа та у формах граматичного роду.
 - а) прикметник;
 - б) займенник;
 - в) іменник;
 - г) прислівник.
2. Підкресліть номер рядка, в якому в орудному відмінку однини всі слова пишуться з подвоєними приголосними.
 - а) піч, міць, папороть, дань;
 - б) любов, кров, честь, молодість;
 - в) радість, щедрість, подорож, мати;
 - г) кров, річ, мідь, паморозь.
3. Укажіть рядок, де всі слова є діалектизмами.
 - а) крумплі, стрих, легінь, когут;
 - б) гичка, качка, скирта, дівка;
 - в) стіл, книга, ручка, олівець;
 - г) школа, клас, урок, предмет.

Теоретичне завдання

Визначте поняття тексту, опишіть його структурні компоненти, основні ознаки та типологію.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Пригоди Розділових Знаків у Країні Речень".

Варіант № 12**Тестові завдання**

1. Назви предметів, які зникли із життя суспільства.
 - а) патроніми;
 - б) історизми;
 - в) ойконіми;
 - г) сленгізми.
2. Укажіть рядок, у якому всі слова належать до лексики офіційно-ділового стилю.
 - а) наказ, протокол, заявка, інструкція;
 - б) метафора, гіпербола, епітет, троп;
 - в) радість, сум, страх, захоплення;
 - г) роман, оповідання, повість, казка.
3. Принцип характеристики явища через перерахування ознак, властивостей – це ...
 - а) міркування;
 - б) розповідь;
 - в) опис;
 - г) дискурс.

Теоретичне завдання

Обґрунтуйте методичні підходи до формування культури писемного мовлення учнів початкової школи.

Практично-творче завдання

Напишіть есе на тему: "Слово, яке я понесу в клас".

Варіант № 13**Тестові завдання**

1. Слова, що функціонують лише в певному соціальному угрупованні.

- а) жаргонізми;
- б) неологізми;
- в) евфемізми;
- г) канцеляризми.

2. Підкресліть рядок, у якому всі слова написані правильно.

- а) віцепрезидент, будь-який, науково-популярний;
- б) віцепрезидент, будь-який, науково популярний;
- в) віце-президент, будьякий, науковопопулярний;
- г) віце президент, будь-який, науково-популярний.

3. До мовних норм належать...

- а) орфоепічні, лексичні, граматичні, стилістичні;
- б) історичні, територіальні, соціальні, політичні;
- в) художні, публіцистичні, наукові, офіційно-ділові;
- г) усні, писемні, просторічні, поетичні.

Теоретичне завдання

Проаналізуйте процес становлення наукового стилю української мови та визначте його мовні й жанрові характеристики.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Мовлення вчителя як приклад для наслідування".

Варіант № 14**Тестові завдання**

1. Підкресліть рядок, у якому всі слова є синонімами до слова «педагог».
 - а) учитель, наставник, викладач, освітянин;
 - б) учень, студент, слухач, аспірант;
 - в) директор, завуч, методист, інспектор;
 - г) письменник, журналіст, редактор, автор.
2. Слова й звороти з канцелярсько-ділового стилю, перенесені в мовлення інших стилістичних характеристик, – це...
 - а) поетизми;
 - б) полонізми;
 - в) канцеляризми;
 - г) професіоналізми.
3. Підкресліть номер рядка, в якому допущено орфографічну помилку.
 - а) премудрий, пребілий, пребілений, приблизний;
 - б) прибічник, превелебний, привітність, пристрасний;
 - в) пригоріти, прехороший, прихорошений, прегарний;
 - г) прибережний, предивний, прежорстоко, примерзаня.

Теоретичне завдання

Розкрийте особливості наукового етикету та його значення для академічної комунікації.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Казка про Загублений Наголос і Мудрого Вчителя".

Варіант № 15**Тестові завдання**

1. Термін – це...
 - а) емоційно забарвлене слово;
 - б) слово, вжите в переносному значенні;
 - в) слово або словосполучення, що точно називає спеціальне поняття певної галузі;
 - г) застаріле слово.
2. Укажіть рядок, у якому всі слова належать до наукового стилю:
 - а) гіпотеза, концепція, аргументація, дефініція;
 - б) радість, щастя, любов, тривога;
 - в) казка, легенда, міф, повість;
 - г) протокол, наказ, інструкція, контракт.
3. Культура мовлення – це...
 - а) уміння красиво говорити;
 - б) дотримання норм літературної мови;
 - в) сукупність комунікативних якостей мовлення та дотримання мовних норм;
 - г) уживання складних слів і термінів.

Теоретичне завдання

Систематизуйте вимоги до оформлення різних видів студентських наукових робіт.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Притча про Слово, яке вміло слухати".

Варіант № 16**Тестові завдання**

1. До основних комунікативних ознак мовлення належать...
 - а) милозвучність, експресивність, складність, комбінаторність;
 - б) правильність, точність, логічність, доречність;
 - в) граматика, фонетика, лексикологія, стилістика;
 - г) нормативність, варіантність, історичність, стандартизованість.
2. Укажіть речення без мовних помилок.
 - а) Згідно наказу студенти були повідомлені.
 - б) Відповідно до рішення кафедри зміни внесені.
 - в) Приймати участь у семінарі.
 - г) Він рахується кращим студентом.
3. Укажіть рядок, у якому всі словосполучення нормативні.
 - а) по крайній мірі, на рахунок цього;
 - б) у більшості випадків, з огляду на це;
 - в) по причині хвороби, по можливості;
 - г) у відповідності до плану, згідно рішення.

Теоретичне завдання

Схарактеризуйте специфіку мови професійного спілкування та визначте засоби вираження спеціальних реалій, категорій і понять.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Лист майбутнього вчителя до своїх учнів".

Варіант № 17**Тестові завдання**

1. Риторична компетентність передбачає...

- а) уміння правильно писати слова;
- б) знання історії мови;
- в) здатність ефективно будувати усне й писемне публічне висловлювання;
- г) уживання складної термінології.

2. Слова, близькі за звучанням, але різні за значенням, – це...

- а) етніми;
- б) пароніми;
- в) ороніми;
- г) омоніми.

3. Укажіть рядок, у якому всі слова є педагогічними термінами.

- а) компетентність, дидактика, інклюзія, мотивація;
- б) герой, сюжет, композиція, образ;
- в) префікс, суфікс, корінь, афікс;
- г) протокол, інструкція, наказ, постанова.

Теоретичне завдання

Розкрийте сутність мовної толерантності та обґрунтуйте значення культури мовлення вчителя початкових класів.

Практично-творче завдання

Напишіть відгук на переглянутий кінофільм.

Варіант № 18**Тестові завдання**

1. Оберіть правильний варіант словосполучення.
 - а) по закінченню заняття;
 - б) після закінчення заняття;
 - в) по завершенню заняття;
 - г) по закінченні заняття.
2. До граматичних норм належать правила...
 - а) правильної вимови;
 - б) написання слів;
 - в) творення форм слів і побудови словосполучень та речень;
 - г) добору термінів.
3. Стилiстично невиправданим у науковому тексті є ...
 - а) використання термінів;
 - б) чітка аргументація;
 - в) емоційно-розмовні вислови;
 - г) логічна послідовність викладу.

Теоретичне завдання

Проаналізуйте орфоепічні норми сучасної української мови, основні закони її милозвучності та фонетичні засоби художньої виразності.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Як Добре Слово перемогло Нечемність".

Варіант № 19**Тестові завдання**

1. У якому рядку є неправильні форми кличного відмінка?

- а) Юхиме, Наталко, тату, дочко, Денисе;
- б) Юлія, Ісааке, Петру, Василе, Сашко;
- в) подружко, колежанко, вчителю, Катре, Насте;
- г) Маше, Ганно Антонівно, сусідко, куме, Таню.

2. До ознак наукового стилю належать...

- а) образність, емоційність, експресивність;
- б) точність, логічність, термінологічність;
- в) діалогічність, розмовність, монотонність;
- г) уживання просторічних слів, згрубілої лексики.

3. Мовна норма – це...

- а) індивідуальний стиль мовця;
- б) історично зумовлений і суспільно прийнятий зразок уживання мовних засобів;
- в) будь-який варіант уживання слова;
- г) сукупність діалектизмів.

Теоретичне завдання

Схарактеризуйте акцентуаційні норми української мови, визначте специфіку українського наголосу та типові помилки в наголошуванні.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Чому культура мовлення – це культура мислення?".

Варіант № 20**Тестові завдання**

1. Послідовність розташування складових частин тексту – це...
 - а) субординація;
 - б) нумерація;
 - в) акредитація;
 - г) рубрикація.
2. Лексична помилка допущена в реченні...
 - а) Це завдання потребує ретельного аналізу.
 - б) Він прийшов у вісім годин ранку.
 - в) Вона виконує обов'язки завідувача кафедри.
 - г) Ми уклали договір про співпрацю.
3. Розстановку розділових знаків у реченні регулюють норми...
 - а) пунктуації;
 - б) орфографії;
 - в) орфоєпії;
 - г) словотвору.

Теоретичне завдання

Розкрийте зміст словотвірних норм і окресліть тенденції їх змін у сучасній українській мові, проаналізуйте лексико-словотвірні інновації.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Якими я бачу моїх майбутніх учнів?".

Варіант № 21**Тестові завдання**

1. Невузькопрофесійні слова, характерні для мови наукових досліджень та політичних документів, належать до складу лексики...
 - а) розмовної;
 - б) поетичної;
 - в) книжної;
 - г) жаргонної.
2. Слова, однакові за написанням, але різні за значенням та наголосом...
 - а) омографи;
 - б) омофони;
 - в) пароніми;
 - г) омоформи.
3. Підкресліть рядок, у якому всі слова іншомовного походження.
 - а) культура, термін, комунікація, аргумент;
 - б) мова, слово, думка, мовлення;
 - в) школа, вчитель, клас, учень;
 - г) світ, життя, людина, праця.

Теоретичне завдання

Визначте сутність орфографічних норм, схарактеризуйте історію становлення українського правопису та принципи української орфографії.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Один день із життя вчителя Нової української школи".

Варіант № 22**Тестові завдання**

1. Підкресліть рядок, у якому всі слова написані правильно.
 - а) пів острова, будь ласка, по батькові, півострів;
 - б) пів-острова, будь-ласка, по батькові, пів-острів;
 - в) півострова, будь ласка, по-батькові, пів острів;
 - г) пів острова, будьласка, побатькові, пів-острів.
2. Комунікативна ознака мовлення, що передбачає відсутність зайвих слів і не виправданих повторів.
 - а) лаконічність;
 - б) емоційність;
 - в) експресивність;
 - г) образність.
3. Укажіть правильний варіант:
 - а) відповідно наказу;
 - б) відповідно до наказу;
 - в) відповідно наказові;
 - г) відповідно із наказом.

Теоретичне завдання

Проаналізуйте особливості нової редакції «Українського правопису» (2019 р.).

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "П'ять слів, без яких не може існувати вчитель".

Варіант № 23**Тестові завдання**

1. Кодифікація мовної норми – це...
 - а) уживання діалектизмів у мовленні;
 - б) наукове впорядкування й закріплення мовних норм у словниках і правописі;
 - в) індивідуальний вибір мовця;
 - г) процес виникнення нових слів.
2. Слова, які входять до словникового складу ряду мов і означають загальнолюдські поняття, – це...
 - а) поетична лексика;
 - б) інтернаціональна лексика;
 - в) діалектна лексика;
 - г) застаріла лексика.
3. Укажіть рядок, у якому всі слова є паронімами.
 - а) ефектний – ефективний; адресат – адресант;
 - б) високий – низький; глибокий – мілкий;
 - в) учитель – педагог; мова – мовлення;
 - г) стіл – стілець; книга – зошит.

Теоретичне завдання

Схарактеризуйте пунктуаційні норми української мови та принципи української пунктуації.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Урок, що починається з посмішки".

Варіант № 24**Тестові завдання**

1. Укажіть рядок, у якому всі слова належать до активної лексики сучасної української мови.
 - а) перст, чоло, ратай, десниця;
 - б) смартфон, інтернет, проєкт, освітянин;
 - в) челядь, глас, ланіти, отрок;
 - г) воєвода, ратуша, жупан, обоз.
2. В якому рядку всі слова написані правильно?
 - а) безініціативний, міжособистісний, півострів, зжати;
 - б) безініціативний, міжособистісний, пів острів, зжати;
 - в) безініціативний, між особистісний, півострів, зжати;
 - г) безініціативний, міжособистісний, півострів, сжати.
3. Культура професійного мовлення вчителя передбачає...
 - а) використання складної термінології без пояснень;
 - б) дотримання мовних норм, педагогічного такту й комунікативної доцільності;
 - в) уживання просторічних форм для "спрощення" спілкування;
 - г) відмову від емоційної виразності.

Теоретичне завдання

Розкрийте класифікацію розділових знаків (віддільні й видільні; одиничні й парні; прості й складні) та проаналізуйте їх функції.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Яким я бачу університет майбутнього?".

Варіант № 25**Тестові завдання**

1. До лексичних норм належать правила...
 - а) правильної вимови звуків;
 - б) написання слів разом, окремо, через дефіс;
 - в) уживання слова у властивому йому значенні;
 - г) побудови складних речень.
2. Стилiстично невиправданим у науковому тексті є...
 - а) використання термінів;
 - б) чітка аргументація;
 - в) емоційно-розмовні вислови;
 - г) логічна послідовність викладу.
3. В якому рядку всі слова мають розмовне забарвлення?
 - а) ожеледь, праслов'янський, суцвіття, прийдешність;
 - б) сторожиха, брехун, реготуха, дідисько;
 - в) ремінісценція, головастий, балакучий, добрячий;
 - г) конфуціанство, гуманізм, трансконтинентальний, завидющий.

Теоретичне завдання

Поясніть особливості відмінювання числівників в українській мові та типові труднощі їх уживання.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Від помилки до майстерності: шлях мовного зростання".

Варіант № 26**Тестові завдання**

1. В якому з рядків є лексичний діалектизм?
 - а) озеро, метелик, неймовірний, боліти, киснути;
 - б) вуйна, галушка, гопак, чарівний, харч;
 - в) вулиця, завзяття, бобер, голуб, галушка;
 - г) мрія, проголошувати, надія, кремезний, сосна.
2. Нормативність мовлення передбачає...
 - а) індивідуальне тлумачення мовних правил;
 - б) дотримання усталених мовних норм;
 - в) уживання розмовної лексики;
 - г) використання діалектизмів.
3. Укажіть правильне словосполучення.
 - а) більш детальніший аналіз;
 - б) найоптимальніший варіант;
 - в) докладніший аналіз;
 - г) самий актуальний.

Теоретичне завдання

Схарактеризуйте вживання іменників на позначення професій, посад і звань, обґрунтуйте принципи творення фемінітивів.

Практично-творче завдання

Напишіть казку-мініатюру на тему: "Казка про Підручник, який мріяв стати другом".

Варіант № 27**Тестові завдання**

1. До ознак культури мовлення належить...

- а) мовленнєва агресія;
- б) комунікативна доцільність;
- в) уживання просторіччя;
- г) порушення етикету.

2. Укажіть рядок, у якому всі слова є іншомовними запозиченнями.

- а) аргумент, концепція, інновація, стратегія;
- б) мова, слово, освіта, наука;
- в) учитель, школа, урок, клас;
- г) думка, праця, досвід, знання.

3. Підстиль наукового стилю, безпосередньо спрямований на потреби навчального процесу.

- а) науково-популярний;
- б) науково-навчальний;
- в) власне науковий;
- г) науково-публіцистичний.

Теоретичне завдання

Розкрийте зміст синтаксичних норм української мови та проаналізуйте складні випадки керування.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Штучний інтелект – благо чи зло?".

Варіант № 28**Тестові завдання**

1. Порушення точності мовлення пов'язане з...
 - а) добором однозначних термінів;
 - б) невиправданим уживанням багатозначних слів;
 - в) логічною аргументацією;
 - г) використанням словників.
2. Укажіть рядок, у якому всі слова є синонімами.
 - а) говорити, мовити, висловлюватися;
 - б) учень, студент, викладач;
 - в) швидкий, повільний, стрімкий;
 - г) школа, клас, урок.
3. У якому рядку всі слова написані відповідно до чинного правопису?
 - а) проєкт, фойє, мармуровий, інтерв'юєр;
 - б) проєкт, фое, мармуровий, інтервюєр;
 - в) проєкт, фое, мармуровий, інтерв'юєр;
 - г) проєкт, фойє, мармуровий, інтерв'юєр.

Теоретичне завдання

Поясніть правила відмінювання українських прізвищ, імен і по батькові.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Як виховати любов до рідного слова в початковій школі?".

Варіант № 29**Тестові завдання**

1. Професійна мовленнєва компетентність учителя передбачає...
 - а) дотримання мовних норм і педагогічної етики;
 - б) використання розмовних форм;
 - в) уникнення зворотного зв'язку;
 - г) спрощення мовлення шляхом порушення норм.
2. Укажіть речення без порушення мовленнєвого етикету.
 - а) Скажіть швидше, бо я поспішаю!
 - б) Ви зобов'язані це зробити негайно!
 - в) Чи не могли б Ви уточнити інформацію?
 - г) Терміново покличте Василенка до телефону!
3. Порушення керування допущено в словосполученні...
 - а) опанувати матеріал;
 - б) навчати дітей мови;
 - в) дякувати викладача;
 - г) властивий студентові.

Теоретичне завдання

Схарактеризуйте морфологічні норми сучасної української мови та визначте специфіку її морфологічної системи.

Практично-творче завдання

Напишіть есе на тему: "Мова вчителя як інструмент виховання".

Варіант № 30**Тестові завдання**

1. До ознак офіційно-ділового стилю належать...
 - а) індивідуальність викладу, метафоричність;
 - б) стандартизованість, чіткість формулювань, реквізити;
 - в) розмовна лексика, діалогічність;
 - г) емоційність, експресивність.
2. Для наукового стилю мовлення невласлива наявність...
 - а) термінологічної лексики;
 - б) чіткої структури;
 - в) емоційно-експресивних вигуків;
 - г) узагальненості викладу.
3. Укажіть правильний варіант відмінювання.
 - а) у двох тисячах двадцять шостому році;
 - б) у дві тисячі двадцять шостому році;
 - в) у двох тисячі двадцять шостому році;
 - г) у двох тисячах двадцять шостім році.

Теоретичне завдання

Проаналізуйте вживання тире в простому реченні, особливості використання двокрапки та роль інтонації при розділових знаках.

Практично-творче завдання

Напишіть твір-мініатюру на тему: "Казка про Вчительське Слово, що надихає".

Рекомендована література

Основна

1. Авраменко О. 100 експрес-уроків української : в 2 ч. : посібн. Київ : Книголав, 2018. Ч. 1. 191 с. ; Ч. 2. 191 с.
2. Антисуржик : навч. посіб. / О. Сербенська та ін. ; за заг. ред. О. Сербенської. 4-те вид., допов. і перероб. Львів : Априорі, 2023. 302 с.
3. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 284 с.
4. Баяк Є. Формування мовленнєвої культури на уроках української мови : посібн. Харків : Основа, 2018. 108 с.
5. Берегова Г., Предместніков О. Культура мовлення у системі професійної підготовки молоді : монографія. Херсон : Олді-плюс, 2021. 272 с.
6. Береза Т. Гарна мова – одним словом : словник вишуканої української мови. Львів : Априорі, 2017. 417 с.
7. Гончаров Г., Карпець Л. Риторика і культура мови : навч. посіб. Харків : Панов А. М. [вид.], 2018. 179 с.
8. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Вид. 2-ге, доп. Київ : КММ, 2019. 208 с.
9. Дубчак О. Перемагати українською. Про мову ненависті й любові. Київ : Віхола, 2022. 144 с.
10. Дубчак О. Чути українською. У світі звуків і букв. Київ : Віхола, 2020. 192 с.
11. Зубков М. Норми та культура української мови за оновленим правописом. Ділове мовлення : посіб. 2-ге вид., доп. і змін. Київ : Арій, 2019. 607 с.
12. Культура мовлення та риторика : навч. посіб. / Г. Кузнецова та ін. Глухів : Глухів. НПУ ім. О. Довженка, 2020. 323 с.
13. Культура мови : від теорії до практики : монографія / за ред. Л. Струганець. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. 215 с.

- 14.Ладиняк Н. Культура усного та писемного фахового мовлення : навч.-мет. посіб. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г. [вид.], 2016. 194 с.
- 15.Левчук І., Матящук Л. Основи культури мовлення : особливості, поради, роздуми : навч. довід. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 157 с.
- 16.Майборода Н. Культура професійного спілкування : усне й писемне мовлення : навч. посіб. для студ. гуман. спец. Дніпропетровськ : Акцент, 2015. 94 с.
- 17.Мартіна О. В. Культура мови. Культура мовлення : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г. [вид.], 2019. 123 с.
- 18.Микитюк О. Культура мовлення : особливості, завдання, цікавинки : навч. посіб. 2-ге вид., зі змін. та допов. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2017. 234 с.
- 19.Пентиліук М. Культура мови і стилістика : навч. посіб. Харків : Основа, 2015. Ч. 1. 127 с.
- 20.Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Вид. 2-ге. Київ : Либідь, 2017. 359 с.
- 21.Семашко Т. Ф. Практична стилістика і культура мовлення : навч. посіб. для студ. філол. спец. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 319 с.
- 22.Сиротич Н. Культура мовлення потребує оновлення. Львів : Свічадо, 2019. 48 с.
- 23.Скрипник Н. Основи культури і техніки мовлення : навч.-метод. комплекс. Вінниця : Нілан, 2018. 201 с.
24. Степанова О. Культура мовлення та виразне читання : навч.-метод. посіб. Рівне : О. Зень [вид.], 2016. 206 с.
25. Теорія і практика культури мови : курс лекцій : для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта / укладачі : Голубовська І. В., Підгурська В. Ю., Гаращук К. В. Житомир, 2024. 70 с.

Додаткова

1. Бабич Н. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. 432 с.
2. Богущ С. Культура рідної мови. Модульний курс : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2007. 47 с.
3. Вихованець І. Розмовляємо українською : мовознавчі етюди. Київ : Пульсари, 2012. 156 с.
4. Гаврилюк Н., Ігнатенко Н., Форостюк Т. Основи культури і техніки мовлення : навч.-метод. посіб. Корсунь-Шевченківський : Гаврищенко В. М. [вид.], 2010. 239 с.
5. Герман В., Громова Н. Культура української мови : практикум : навч.-метод. посіб. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. 108 с.
6. Гриценко Т. Українська мова та культура мовлення : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2003. 467 с.
7. Довідник з культури мови / ред. С. Єрмоленко. Київ : Вища шк., 2005. 400 с.
8. Климова К. Основи культури і техніки мовлення : навч. посіб. для студ. ВНЗ. 2-ге вид., випр. й доп. Київ : Ліра, 2007. 240 с.
9. Коновалова М., Кришталь О. Новий український правопис в ілюстраціях. Правила – легко та швидко. Харків : Основа, 2021. 144 с.
10. Кузнецова Г., Кухарчук І. Стилiстика i культура дiлового українського мовлення в освітній сфері спілкування : навч. посіб. Глухів : РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2013. 216 с.
11. Культура мови на щодень / Н. Дзюбишина-Мельник та ін. ; ред. С. Єрмоленко. 2-ге вид., доп. і випр. Київ : Довіра, 2002. 170 с.
12. Культура, техніка та логічна виразність мовлення вчителя : навч.-метод. посібник для студ. гуманіт. ф-тів / уклад. Р. Суровцева, Т. Росік. Краматорськ : КЕГІ, 2004. 147 с.

13. Культура українського мовлення. Практикум : навч. посіб. для курсів укр. мови / В.-О. Захарків та ін. Львів, 2010. 284 с.
14. Левченко О. Науковий стиль : культура мовлення : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. 202 с.
15. Літературна мова у просторі національної культури / відп. ред. Л. Шевченко. Київ : ВПЦ "Київський ун-т", 2004. 132 с.
16. Мішеніна Т. Культура мовлення : навч.-метод. посіб. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2010. 160 с.
17. Олійник О., Шинкарук В. Культура мовлення : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2008. 296 с.
18. Орфоепічний словник української мови : в 2 т. : близько 140 000 сл. Київ : Довіра, 2001-2003. Т. 2 : О – Я / уклад. : Пещак М. та ін. ; за ред. М. Пещак, В. Русанівського. 2003. 819 с.
19. Орфоепічний словник української мови : для школярів та студентів / уклад. В. М. Русанівський та ін. Київ ; Ірпінь : Перун, 2006. 208 с.
20. Основи культури наукового мовлення : навч.-метод. посіб. / уклад. : І. Плотницька та ін. ; за заг. ред. І. Плотницької. Київ : НАДУ, 2011. 76 с.
21. Радевич-Винницький Я., Іванишин В. Мова і нація : тези про місце і роль мови в національному відродженні. Вид. 6-те, допов. Львів : Апріорі, 2012. 210 с.
22. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 213 с.
23. Словник-довідник з культури мовлення : навч. посіб. / упоряд. П. Ткачук. Кам'янець-Подільський, 2003. 124 с.
24. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. 3-тє вид., випр. Київ : Знання, 2006. 367 с.
25. Шеремета Н. Культура української мови : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г. [вид.], 2012. 263 с.

Інтернет-ресурси:

1. Є-МОВА : єдина комплексна платформа з вивчення української мови. URL: <https://emova.org.ua/> (дата звернення: 03.02.2026).
2. Культура мови на щодень. URL: <http://kultura-movy.wikidot.com/> (дата звернення: 03.02.2026).
3. Мова ДНК нації. URL: <https://ukr-mova.in.ua/> (дата звернення: 03.02.2026).
4. Орфоепічний словник української мови. URL: <https://1673.slovaronline.com/>(дата звернення: 03.02.2026).
5. Офіційний сайт української мови. URL: <http://ukrainskamova.com/> (дата звернення: 03.02.2026).
6. Словопедія. URL: <http://slovopectia.org.ua/32/53392-0.html> (дата звернення: 03.02.2026).
7. Тлумачний словник української мови у 20 т. Т. 1-15. URL: <https://sum20ua.com/?wordid=0&page=0> (дата звернення: 03.02.2026).
8. Тренажер з правопису української мови. URL: https://webpen.com.ua/#google_vignette (дата звернення: 03.02.2026).
9. Чак Є. Чи правильно ми говоримо? URL: <http://chak-chy-pravylnno-my-hovorymo.wikidot.com/> (дата звернення: 03.02.2026).
- 10."Як ми говоримо" Бориса Антоненка-Давидовича. URL: <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/> (дата звернення: 03.02.2026).

ГОЛУБОВСЬКА Ірина Владиславівна

ПІДГУРСЬКА Валентина Юріївна

ГАРАЩУК Кирило Володимирович

Методичні рекомендації
до написання модульної контрольної роботи
з вибіркової освітньої компоненти
«Теорія і практика культури мови»
для здобувачів вищої освіти
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Галузь знань – А Освіта
Спеціальність – А3 Початкова освіта

В авторській редакції